

Vaalit tulossa – oletko valmis? Tehtävähdotuksia toiselle asteelle

1. Mediavaalit?

Yksi keskeinen demokratian toteutumisen ehto on vapaa tiedonvälitys. Puhutaan lainsäädäntövallan, toimeenpanovallan ja riippumattoman tuomioistuimen rinnalla neljännestä valtiomahdista: vapaasta lehdistöstä. Puhutaan myös gallup-demokratiasta. Median merkitys vaaleissa ja äänestyskäyttäytymisessä on lisääntynyt ja muuttanut muotoansa. ”Median vallan” sijaan puhumme nyt ”julkisuuden vallasta”.

Tutustu sanomalehtien ja verkkolehkien vaaliuutisointiin. Ota talteen yksi mielestäsi kiinnostava sanomalehti- tai verkkolehthikirjoitus. Perekdy aiheeseen ja valmista siitä lyhyt puheenvuoro. Esittäkää omat puheenvuoronne omin sanoin koko luokalle ja käykää keskustelua aiheista.

Miten paljon tiedätte yhteiskunnasta ja vaaleista sanomalehden välityksellä? Minkälaisilla keinoilla puolueet ja ehdokkaat lähestyvät äänestäjiä? Mihin niissä vedotaan? Miten ne lähestyvät Sinua? Miten ne vaikuttavat?

2. Puolueet ja politiikka

Politiikka on yhteisten asioiden hoitamista. Puoluepolitiikassa toimitaan poliittisten puolueiden ja kokoonpanojen kautta. Näin samoista arvoista ja periaatteista kiinnostuneet ihmiset voivat toimia järjestäytyneesti. Puolueet saavat rahoitusta valtiolta, jäseniltään ja muista lähteistä.

Tutki sanomalehdestä ja verkkolehdistä puolueisiin liittyviä juttuja. Perekdy muutenkin suomalaisiin puolueisiin. Tietoa löytyy lehdistä, puolueiden kotisivuilta ja vaikkapa tuttavilta sekä kotiväeltä. Valitse yksi puolue, jota seuraat sanomalehdestä ja verkkolehdistä. Ota talteen tai dokumentoi juttuja, joita liität vihkkoon tai kansioon.

Kun olet saanut tarpeeksi aineistoa, laadi vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- a. Minkälaisia asioita puolue lupaa?
- b. Kuka on puolueen puheenjohtaja ja puoluesihtööri?
- c. Paljonko puolueella on kansanedustajia?
- d. Ketkä ovat oman vaalipiirisi ehdokkaita?
- e. Miten puolueen ohjelmassa huomioidaan koulutus ja opiskelijat?
- f. Miten puolueen ohjelmassa huomioidaan palkansaajat ja veronmaksajat ja oma ammattialasi?
- g. Miten puolueen ohjelmassa huomioidaan yrittäjyys?
- h. Antaisiko oman äänesi puolueelle? Miksi?

Tehkää pienissä ryhmissä puolueista vaalimainos. Esitelkää puolue vaalimainoksen avulla muille. Keskustelkaa puolueiden ohjelmien eroista ja yhtäläisyyksistä.

3. Poliitiikka Idols

Edustuksellisessa demokratiassa kansalaiset käyttävät valtaa valitsemiensa edustajien kautta. Maa on jaettu vaalipiireihin, joissa puolueet asettavat omat ehdokkaansa vaaleihin. Poliitikot voivat päästä julkisuuteen - saada imagonsa läpi - monella tavalla; myös niin sanotun journalistisen kontrollin ohi, omilla ehdoillaan. Puhutaan oheisjulkisuudesta, asiajulkisuudesta, ja henkilöjulkisuudesta (joskus myös ”hömppäjulkisuudesta”). Poliitiikka on ”henkilöitynyt” ja yhä useammin myös äänestäjät vaihtavat puoluetta ja henkilöä.

Kokeile erilaisia vaalikoneita. Niitä on myös joillakin sanomalehdillä. Vastaa vaalikoneen kysymyssarjaan. Vastasiko vaalikoneen tulos omaa käsitystäsi henkilöstä/puolueesta, joka edustaa kansasi samanlaisia näkemyksiä yhteisten asioiden hoitamisesta? Tutustu tarkemmin puolueen ohjelmaan, ehdokkaan blogiin tai hänestä kirjoitettuihin sanomalehtikirjoituksiin ja vertaile omia mielipiteitäsi niihin.

Tutkikaa sanomalehdestä oman vaalipiirinne eduskuntavaaliehdokkaiden vaalikampanjamateriaalia. Minkä alan ja ammatin edustajia, minkä ikäisiä, mitä harrastavia, mistä kiinnostuneita ja kenen etuja ajavia henkilöitä he ovat?

Tehkää oma vaalimainos, jossa kampanjoitte ehdokkaasta X. Millainen koulutus ja työ hänellä on? Minkä ikäinen hän on? Mitä hän harrastaa? Minkälaisia asioita hän nostaa vaaliteemoiksi, tärkeiksi yhteiskunnallisiksi asioiksi.

4. Vaalien teemat Vaalisanomissa

Poliittisella kampanjalla pyritään järjestelmällisesti saavuttamaan poliittisia päämääriä median avulla. Tavoitteet voivat liittyä poliittisten ehdokkaiden valintaan vaaleissa, aatteiden hyväksyntään, taloudellisten ja sosiaalisten resurssien jakoon, jonkin tietyn päätösten tekoon tai lain säätämiseen ja niin edelleen. Mielipidetiedusteluilla taas valitaan kampanja-aiheet ja mainokset, joita testataan erilaisiin kohderyhmiin. Kampanja kohdennetaan tarkoin valituille, sosiaalisesti ja elämäntavoiltaan erilaisille ryhmille, kuten opiskelijoille.

Minkälaisilla asioilla vaaleissa kampanjoidaan? Erotammeko tyyleistä ja esitystavoista asiat ja ohjelmat? Mitä on politiikka ja mitä sen pitäisi olla?

Etsikää sanomalehdistä ja verkkolehdistä keskeiset vaaliteemat; asiat, joita puolueet ja edustajaehdokkaat tuovat ohjelmissaan esille. Seuratkaa teemoja myös muiden medioiden kautta.

Toimittakaa pienissä ryhmissä oma vaalisanomat. Joistakin lehtitaloista saa blanco-lehtiä ja sanomalehtiä voi tilata käyttöön suoraan sanomalehdestä.

1. Lehden nimi
2. Esitelkää lyhyesti, mistä eduskuntavaaleissa on kyse, mitä valitaan? Miksi? Milloin? Kuka saa äänestää? Miksi äänestää?
3. Esitelkää puolueiden ohjelmat: mitä puolueet lupaavat?
4. Esitelkää puolueiden puheenjohtaja, puoluesihteerin ja mahdollinen pääministeriehdokas.
5. Mitkä ovat tärkeimpiä vaaliteemoja? Mitkä ovat nuoria ja opiskelijoita koskevia vaaliteemoja?
6. Miten oma tuleva ammattialasi, koulutus ja työllisyys näkyvät vaaleissa?
7. Mielipiteitä vaaliteemoista

Voitte kirjoittaa, piirtää, leikata sanomalehdistä, yhdistellä kuvia ja tekstejä haluamallanne tavalla.

Kun jokaisen ryhmän vaalisanomat on valmis, tutkikaa ja arvioikaa niitä yhdessä. Järjestäkää vaalipaneeli, jossa on edustaja jokaisesta vaalisanomasta. Valitkaa paneelin aiheeksi tärkeimpiä vaaliteemoja, joihin otatte kantaa. Toimittakaa lehtenne myös muiden luettavaksi koulun yhteisiin tiloihin, kirjastoon ja koulun nuorten esivaalitiloihin.

5. Mielipide

Miten meihin vaikutetaan? Miten me opimme politiikan? Perinteisesti perhe, koulu ja työ ovat siirtäneet suhtautumismallia sukupolvelta toiselle ja antaneet aineksia mielipiteen muodostamiselle. Nyt on toisin: media ja viihde muokkaavat suuren yleisön, varsinkin nuorten käsityksiä ja asenteita, jotka vaikuttavat usein myös perinteisen politiikan vastaisilta. Demokratia ja ihmisoikeudet perustuvat mielipiteen ilmaisun vapaudelle, sananvapaudelle. Antiikin

demokratiassa sanalla idiootti viitattiin ihmiseen (tuolloin vapaa mieshenkilö), joka jätti äänensä käyttämättä.

Mikä on oma kantasi vaaliteemoihin? Mitkä ovat mielestäsi tärkeimpiä yhteiskunnallisia asioita, joissa muutoksia tai uudistuksia tarvittaisiin? Tutustu sanomalehden ja verkkolehden vaaliteemoihin ja vaalisivuihin. Seuraa myös mielipidekirjoittelua. Kirjoita oma mielipiteesi, jonka haluat tuoda keskusteluun.

Valitkaa yhdessä parhaat mielipidekirjoitukset, jotka voisi julkaista sanomalehdessä. Tarjotkaa niitä myös sanomalehteen tai osallistukaa lehden verkkosivujen keskusteluihin.

6. Ääni

Puolueiden toiminta ja kannattajakunnat muuttuvat. Nykyisin puolueet ovat ns. vaalipuolueita, jotka tulevat julkisuuteen ja elämäämme vaalien yhteydessä ja häviävät sitten suuren yleisön näkyvistä. Samoin ihmiset aktivoituvat vaaleissa, antavat äänensä ja keskittyvät sitten taas kotiin, ihmissuhteisiin, koulutukseen ja työhön. Poliitikassa ei enää toimita kollektiivisesti, yhteisöllisesti. Samalla äänestäminenkin on muuttunut. Etu- ja intressiäänestämisen tilalle on tullut asia- ja ehdokasäänestäminen. Varsinkin nuoret ovat asia- ja ehdokasäänestäjiä. Tutkijat näkevätkin tässä muutoksen kohti aktiivisempaa kansalaisuutta.

Vaalien yhteydessä nostetaan esille myös ääni-ikäraja, joka on historian aikana muuttunut 24 vuodesta 18 vuoden ikään. Myös äänestäminen internetin kautta on nostettu esille. Tutustu kirjoitteluun ääni-ikärajasta ja sähköisestä äänestämisestä. Millä ikärajaa perustellaan? Minkälaisia pulmia sähköisessä äänestämisessä on? Sanomalehtien sähköisistä arkistoista löydät sanomalehtijuttuja näistä aiheista.

Haastatelkaa eri ikäisiä henkilöitä:

- a. sopivasta ääni-ikärajasta
- b. sopivasta äänestystavasta

Kootkaa haastattelujen tulokset yhteen ja verratkaa vastauksia omiin näkemyksiinne.

Järjestäkää väittely ääni-ikärajasta. Jakaantukaa ryhmässä kahteen leiriin. Toiset suhtautuvat kielteisesti ja toiset myönteisesti ääni-ikärajan laskemiseen 16 ikävuoteen. Valitkaa väittelylle puheenjohtaja ja kolmen hengen tuomaristo. Valmistautukaa argumentoimaan asioilla ja käyttäkää perusteltuja puheenvuoroja. Tuomaristo antaa palautetta vakuuttavuudesta.